

سه شنبه ۰۲ جولای ۲۰۱۹

مرجان کمال

اسلام و اقتدار سیاسي نویسنده: مرجان کمال به زبان فرانسوی

مترجم: فریده نوری
قسمت هژدهم

سرو خرامان منی ای رونق بوستان من
وز چشم من بیرون مشو ای مشعل تابان من
چون دلبرانه بنگری بر جان سرگردان من
ای دیدن تو دین من وی روی تو ایمان من
در پیش یعقوب اندر آ ای یوسف کنعان من
ای هست تو پنهان شده در هستی پنهان من

پوشیده چون جان میروی اندر میان جان من
چون میروی بی من مرو ای جان و جان بی تن مرو
هفت آسمان را بردرم وز هفت دریا بگذرم
تا آمدی اندر برم شد کفر و ایمان چاکرم
بی پا و سر کردی مرا بی خواب و خور کردی مرا
از لطف تو چون جان شدم از خویشتن پنهان شدم



سیاست جدا نمودن مذهب در ساحة سیاسی و اجتماعی:

عزم و اراده برای جدا نمودن مذهب در ساحات سیاسی و اجتماعی، در سکتور معارف، در رابطه با روحانیون و همچنان تدابیر نسبی نوآوری در سکتور عامه و همگانی روی کار گرفته شد.

اصلاحات شامل به وجود آوردن ساختار های نو تعلیمات عالی (مکاتب، لیسه ها، مکاتب حرفوی و مکاتب برای دختران) و اعزام شاگردان با بورس های تحصیلی به اروپا بود.

یک دبیرتمنت تعلیم و تربیه در سال 1913 میلادی و یک مرکز آموزشی تربیه معلم یا دارالمعلمین در سال 1914 تأسیس گردید.

امیر امان الله خان عزم و اراده برای جدا نمودن دین از ادارات دولتی و به وجود آوردن اصلاحاتی که هدف آن ضعیف ساختن اقتدار علما و ملاها، مانند از بین بردن چوکی یا مقام محتسب و هم ضعیف ساختن رول اسلام در امور قضا و در دیگر دوائر دولتی نمود. در حقیقت خواست امیر جدا نمودن دین و مذهب از دولت بود.

در سال 1923 قانون در مورد نکاح منتشر ساخت که در آن باید از مصارف گزاف و طویانه جلوگیری گردد. و تمام تدابیر خود را به اساسات بنیادی دین اسلام رجعت می داد، که زیادتیر بر عکس رسوم و آداب سنتی بودند.

عکس العمل جهت مخالفت به این اصلاحات از طرف رهبران قبایل که از حمایت مذهبیون برخوردار بودند، باعث شورش و اغتشاش علیه امیر برای تقدم بخشیدن به حقانیت مذهبی گردید.

اغتشاش قبایل علیه امیر:

امیر امان الله خان مجبور به دادن امتیاز به قبایل شد و دو مراتبه لویه جرگه برگزار نمود که تشکیل نمودن لویه جرگه بر خلاف افکار نوگرایی وی بوده و در قانون اساسی پیش بینی نشده بود. هدف از برگزاری لویه جرگه، گذاشتن اصلاحات نو به بحث و مذاکره در بین نخبگان بود که در اخیر به اتفاق نظر تمام پروژه های نو سازی اجتماعی و سیاسی با دادن رای عدم مشروعیت خاتمه یافت.

لویه جرگه اول در سال 1924 میلادی بعد از شورش قبایل جنوب - شرق در خوست، برگزار شد و دومی در سال 1928 میلادی بعد از یک موج انتقادات، به تعقیب از سر گرفتن دوباره اصلاحات برگزار گردید، رهبران قبایل از حمایت مذهبیون برخوردار بودند، زیرا ایشان مخالف جدا نمودن دین از دولت بودند.

لویه جرگه سال 1924 میلادی و تجدید نظر در قانون اساسی:

در شروع سلطنت امیر امان الله خان، افکار پان اسلامیزم و ضد استعماری، وی را از حمایت ملای هده و فامیل مجددی برخوردار ساخت. مگر در سال 1923 در روز برگزاری جشن استقلال امیر بعد از خواندن قانون اساسی با تندی و شدت از طرف برادر حضرت صاحب چهار باغ در حضور 800 نفر از نمایندگان قبایل مورد انتقاد قرار گرفت. انتقادها مبتنی بر مخالفت و اعتراضات در عدم مذهبی بودن قانون اساسی بود. و از طرف دیگر قبایل افریدی و مهمند از کم شدن سهمیه شان شکایت داشتند و این سبب شروع یک اغتشاش در خوست بود.

ملاها مانند ملا آخندزاده خروتی یا ملای لنگ تقاضای ابطال و فسخ قانون اساسی را نمودند، که از طرف امیر رد و سبب برانگیختن اغتشاش و شورش قبایل منگل و زدران گردید. امیر یک هیئت که اعضای آن را فامیل مجددی، وزیر عدلیه و از یک تعداد دیگر علما تشکیل یافته بود برای تشریح نمودن قانون اساسی که با اسلام مخالفت ندارد به آنجا اعزام نمود، مگر قبایل قبول نمودن قانون اساسی را رد نمودند.

در ماه جنوری 1925 میلادی در اثر بمباردمان، شورش آرام شد. صاحب زاده صاحب موسهی و ملا عبدالغفور که در جمله حضرت صاحبان به شمار می روند نیز در جمله اعضای هیئت بودند. ارتباط امیر با پیرهای (Pir-s) شرق هنوز مثبت اما با مجددی های کابل خراب گردیده بود. در حقیقت مجددی های کابل سبب تحریک شورش در پکتیا بودند، زیرا از رژیم به صورت بسیار شدید، نظر به اهانت که برای خانمها به سبب تدابیر گرفته شده و هم چنین شدیداً مخالف تعلیمات غیر مذهبی بودند، برای دختران تعلیمات دینی و احتمالاً تعلیمات غیر مذهبی برای پسران که برای تحصیل به خارج می روند، تدریس گردد و از طرف دیگر سیستم سرباز گیری از طرف قبایل، که دلالت به در اختیار گذاشتن صد هزار نفر بدون معاش در هنگام درگیری بود، رد گردید.

امیر در لویه جرگه که در سال 1924 میلادی در پغمان برگزار شد و دو صد نفر در آن اشتراک داشتند، نمایندگان قبایل جنوب - شرق چون درخواست لغو و ابطال قانون اساسی یا نظام نامه را نموده بودند، از مجلس حذف شدند. یک تعداد زیاد ماده های قانون اساسی که در قلمرو خصوصی و غیر رسمی قبلاً توسط رسوم و عادات تنظیم می شد، با وجودی که یک تعداد از رسوم و عادات سنتی به مذهب هیچ نوع ارتباط ندارند، با وجود آن هم یک تعداد زیاد مذهبیبون تصمیم گرفتند تا از قبایل حمایت کنند.

برگزاری لویه جرگه سبب شد تا بالای بعضی ماده های قانون اساسی مانند سن کمترین برای ازدواج دختر ها به 13 سال پائین آمد و در تعدد زوجات نیز تجدید نظر شد. و هم در مورد اقلیت های هندو و یهودی ها، در مورد موقعیت اجتماعی شان، مانند جزیه دادن و پوشیدن لباسی که آن ها را متمایز بسازد، تجدید نظر صورت گرفت. که این تصامیم خلاف روحیه قانون اساسی بود که برای تمام اتباع مساوات خواسته شده بود. و هم تقاضا گردید که مذهب حنفی به صورت رسمی مذهب دولت شناخته شود که این سبب به حاشیه راندن اهل تشیع می گردید. تمام این عکس العمل ها جواب در مقابل سیاست نوگرایی سیاسی و اجتماعی و جدا نمودن دین از دولت بود.

مقام های محتسب و ملا که ابطال شده بود دوباره برقرار گردید. ملا چکنور اعلان نمود که قانون اساسی با اسلام و شرعیت توافق دارد، البته بعد از تصحیح نمودن سوالات مربوط به ازدواج و اقلیت های مذهبی.

به تاریخ 15 ماه می سال 1925 میلادی ملا چکنور و پسرانش با دامادش به جرم تشویق و حمایت از اغتشاشیون محکوم به مرگ گردیده و اعدام شدند.

لویه جرگه سال 1928 میلادی و سقوط امیر امان الله خان:

در ماه جولای 1928 میلادی امیر بعد از یک سفر شش ماهه در اروپا به کشور مراجعت نمود و به هدف نوآوری پروگرام اصلاحاتی و انکشافی یک لویه جرگه را دایر نمود. اولین کار امیر اقدام به از بین بردن حجاب خانم ها و پوشیدن لباس اروپایی اجباری اعلان شد. و برای تحقق بخشیدن آن اولین خانم، خانم امیر بود که بدون حجاب در انظار ظاهر شد. و هم چنین عناوین افتخاری مثل خان، سردار، ملک،... از بین برده ، و روان نمودن غذای تهیه شده را بری نزدیکان دربار ممنوع قرار داده شد، و هم برای ملا هایی که در مکاتب تدریس می نمودند داشتن تعلیمات استتدرد را لازمی دانست.

و برای اعضای قضا مکاتب تعلیمات قضایی خلق نموده و داشتن دیپلوم برای تمرین شان لازم و ضروری دانسته شد. استفاده و استعمال از قانون نو جزا که در سال های 1925 - 1924 میلادی تصویب گردیده بود، توسط کدر نو قضا در محاکم غیر مذهبی به کار افتاد، و وظیفه محاکم بود تا برای قضاوت در امور مدنی و تجارتي از آن استفاده نمایند. این اصلاحات در صورتی به عمل می آید که در همان وقت هنوز وکیل دعوی و متخصص امور قضایی وجود نداشت.

بالاخره ملا های دیوبند که یک مدرسه بسیار معتبر به سویه بین المللی بود ممنوع قرار داده شد، اوقاف از بین رفت و ارتباطات بین پیر ها (Pir-s) و مریدان در داخل اردو ممنوع قرار داده شد. فضل عمر مجددی که جانشین برادرش در طریقت شد و عنوان نورالمشا یخ را در سال 1923 میلادی گرفت، نظر به مخالفت برای اقدامات اصلاحات که در لویه جرگه گرفته شد، بعد از برگشت از زیارت خانه کعبه به هند تبعید گردید.

در ماه سپتامبر 1928 میلادی، برادرش با بدست آوردن 400 امضاء از نزد شخصیت های مذهبی، تمام پروژه های اصلاحات که شامل نوآوری و غربی ساختن بود به سبب عدم مطابقت به اسلام باطل اعلان نمود.

امیر یک تعداد از ملا ها را اعدام و تعدادی از اعضای فامیل مجددی را زندانی کرد. بعد از مدت کوتاهی در ماه نوامبر سال 1928 میلادی اغتشاش شینواری ها شروع شد و به تعقیب آن امیر امان الله خان قدرت را باخت.

ادامه دارد